

Spis treści

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XXXIII
Część I. Część ogólna prawa cywilnego	
Rozdział I. Zagadnienia wstępne	3
§ 1. Pojęcie prawa prywatnego	3
§ 2. Zakres i systematyka prawa prywatnego	5
§ 3. Źródła prawa prywatnego	7
§ 4. Prawo prywatne Unii Europejskiej i jego wpływ na prawo polskie	8
§ 5. Rola orzecznictwa sądowego	9
§ 6. Znaczenie zwyczaju i norm moralnych	10
Rozdział II. Normy prawa cywilnego	12
§ 7. Konstrukcja normy prawa cywilnego. Sankcja w prawie cywilnym	12
§ 8. Przepisy bezwzględnie i względnie stosowalne oraz semiimperatywne	13
§ 9. Obowiązki i stosowanie norm w czasie	15
§ 10. Obowiązki i stosowanie norm w przestrzeni – reguły kolizyjne	17
§ 11. Zasady prawa prywatnego	18
§ 12. Klauzule generalne	19
§ 13. Dobra wiara	20
Rozdział III. Prawo podmiotowe	21
§ 14. Stosunek cywilnoprawny i jego elementy	21
§ 15. Normatywne postacie i rodzaje uprawnień	23
§ 16. Konstrukcja i cechy prawa podmiotowego	25
§ 17. Rodzaje i typy praw podmiotowych	27
I. Rodzaje praw podmiotowych	27
1. Prawa bezwzględne i względne	27
2. Prawa majątkowe i niemajątkowe	27
3. Prawa zbywalne i niezbywalne; prawa związane	28
4. Prawa akcesoryjne	29
5. Prawa podmiotowe tymczasowe (ekspektatywy)	29
II. Typy praw podmiotowych	29
§ 18. Nabycie i utrata prawa podmiotowego	30
§ 19. Wykonywanie i ochrona prawa podmiotowego	31
I. Wykonywanie praw podmiotowych	31
II. Kolizja praw	32
III. Ochrona praw podmiotowych	32
§ 20. Nadużycie prawa	33

Rozdział IV. Podmioty prawa prywatnego i ich występowanie w obrocie	35
§ 21. Podmioty prawa prywatnego	35
I. Podmiotowość prawna	35
II. Osoby fizyczne	36
1. Pojęcie osoby fizycznej	36
2. Cechy charakteryzujące osobę fizyczną	36
2.1. Tożsamość	36
2.2. Stan cywilny	37
2.3. Stan osobisty	37
2.4. Miejsce zamieszkania	38
3. <i>Nasciturus</i>	39
4. Zdolność prawna	40
4.1. Pojęcie zdolności prawnej	40
4.2. Zakres zdolności prawnej	40
4.3. Powstanie zdolności prawnej osoby fizycznej	41
4.4. Ustanie zdolności prawnej osoby fizycznej	41
5. Ubezłasnowolnienie	43
5.1. Ubezłasnowolnienie całkowite	43
5.2. Ubezłasnowolnienie częściowe	43
6. Zdolność do czynności prawnych	44
6.1. Definicja	44
6.2. Pełna zdolność do czynności prawnych	44
6.3. Ograniczona zdolność do czynności prawnych	44
6.4. Brak zdolności do czynności prawnych	47
7. Dobra osobiste i ich ochrona	48
7.1. Pojęcie i katalog dóbr osobistych	48
7.2. Ochrona dóbr osobistych	50
7.3. Roszczenia ochronne z art. 24 KC	51
7.4. Ochrona wizerunku i tajemnicy korespondencji	52
7.5. Powództwo o ustalenie	53
III. Osoby prawne	53
1. Wprowadzenie	53
2. Pojęcie osoby prawnej, metody regulacji	54
3. Indywidualizacja i siedziba osoby prawnej	56
3.1. Firma lub nazwa	56
3.2. Siedziba	57
4. Działanie osób prawnych	57
4.1. Organy osoby prawnej	57
4.2. Brak organów	57
4.3. Fałszywy organ	58
5. Rodzaje osób prawnych	59
5.1. Skarb Państwa	59
5.2. Państwowe osoby prawne	60
5.3. Jednostki samorządu terytorialnego	60
6. Ochrona dóbr osobistych osób prawnych	61
IV. Inne jednostki organizacyjne mające zdolność prawną	62
V. Konsumenci i przedsiębiorcy	62
1. Konsumenci	62
2. Przedsiębiorca	63
§ 22. Przedstawicielstwo	65
I. Zastępstwo w dokonywaniu czynności prawnych	65
II. Przedstawicielstwo ustawowe	65

III. Pełnomocnictwo	66
IV. Prokura	68
Rozdział V. Przedmioty stosunków cywilnoprawnych	70
§ 23. Określenie przedmiotu stosunków cywilnoprawnych	70
§ 24. Rzeczy jako przedmioty stosunku cywilnoprawnego	70
I. Pojęcie rzeczy	70
II. Prawna klasyfikacja rodzajów rzeczy	71
1. Rzeczy w obrocie, rzeczy wyłączone z obrotu i rzeczy ograniczone w obrocie	71
2. Rzeczy ruchome i nieruchomości	71
3. Rzeczy oznaczone co do tożsamości i co do gatunku	72
4. Rzeczy podzielne i niepodzielne	73
§ 25. Przedmioty materialne niebędące rzeczami	73
I. Kopaliny	73
II. Wody	74
III. Zwierzęta	74
§ 26. Dobra niematerialne	74
§ 27. Części składowe rzeczy	75
§ 28. Przynależności rzeczy	75
§ 29. Pożytki	76
§ 30. Pieniądze	77
§ 31. Papiery wartościowe	77
§ 32. Przedsiębiorstwo	78
§ 33. Gospodarstwo rolne	78
§ 34. Mienie	79
§ 35. Majątek	79
Rozdział VI. Stosowanie prawa cywilnego	80
§ 36. Sądowa ochrona praw podmiotowych	80
§ 37. Rozumowania prawnicze w procesie stosowania prawa	81
§ 38. Ustalanie stanu faktycznego	82
I. Wprowadzenie	82
II. Fakty i ich dowodzenie	83
III. Domniemania	83
IV. Ciężar dowodu	84
§ 39. Ustalenie stanu prawnego	85
I. Wprowadzenie	85
II. Reguły wykładni	86
III. Wnioskowania prawnicze	88
§ 40. Zbieg uprawnień	89
Rozdział VII. Przedawnienie i terminy zawite	90
§ 41. Nabycie i utrata praw podmiotowych wskutek upływu czasu	90
§ 42. Przedawnienie	90
I. Istota przedawnienia	90
II. Przedmiot przedawnienia	91
III. Skutek przedawnienia	91
IV. Terminy przedawnienia	92
1. Długość terminów	92
2. Początek biegu terminu	93
3. Zawieszenie biegu przedawnienia	94
4. Przerwanie biegu przedawnienia	96

§ 43. Terminy zawite (prekluzyjne)	97
Rozdział VIII. Czynności prawne na tle innych zdarzeń cywilnoprawnych	99
§ 44. Zdarzenia cywilnoprawne w ogólności	99
I. Pojęcie zdarzenia cywilnoprawnego	99
II. Klasyfikacja zdarzeń cywilnoprawnych	100
§ 45. Pojęcie i znaczenie czynności prawnych	102
I. Pojęcie czynności prawnej	102
II. Rola czynności prawnych	102
§ 46. Oświadczenie woli	104
I. Istota oświadczenia woli	104
II. Składanie oświadczeń woli	106
III. Wykładnia oświadczeń woli	108
§ 47. Klasyfikacja czynności prawnych	109
I. Czynności jednostronne i wielostronne	110
II. Czynności konsensualne i realne	110
III. Czynności między żyjącymi i na wypadek śmierci	111
IV. Czynności zobowiązujące, rozporządzające oraz o podwójnym skutku	111
V. Czynności przysparzające	112
VI. Czynności kauzalne i abstrakcyjne	112
VII. Czynności upoważniające	113
§ 48. Zawarcie umowy	113
I. Uwagi wstępne	113
II. Tryb ofertowy	114
III. Negocjacje	116
IV. Przetarg i aukcja	116
§ 49. Treść czynności prawnych	117
I. Elementy treści czynności prawnych	117
1. Elementy przedmiotowo istotne (<i>essentialia negotii</i>)	118
2. Elementy nieistotne (<i>naturalia negotii</i>)	118
3. Elementy podmiotowo istotne (<i>accidentalia negotii</i>)	118
II. Istota i rodzaje warunku	119
III. Terminy i ich obliczanie	120
§ 50. Forma czynności prawnych	121
I. Wyjaśnienie podstawowych pojęć	121
II. Zasada swobody formy i jej ograniczenia	122
III. Typy formy szczególnej czynności prawnych ze względu na sposób złożenia oświadczenia woli	123
1. Forma dokumentowa	123
2. Zwykła forma pisemna	124
3. Kwalifikowane postaci formy pisemnej	125
4. Forma elektroniczna – wzmianka	126
IV. Typy formy szczególnej ze względu na skutki jej niezachowania	127
1. Forma pod rygorem nieważności	127
2. Forma dla celów dowodowych	127
3. Forma dla wywołania szczególnych skutków prawnych	128
V. Forma następczych czynności prawnych	128
§ 51. Wady oświadczenia woli	130
I. Pojęcie i rodzaje wad oświadczenia woli	130
II. Brak świadomości lub swobody	130
III. Pozorność	131
IV. Błąd	132

V. Podstęp	133
VI. Groźba	133
§ 52. Sankcje wadliwych czynności prawnych	134
I. Rodzaje sankcji wadliwych czynności prawnych	134
II. Nieważność	134
III. Wzruszalność	135
IV. Bezskuteczność zawieszona	136
V. Bezskuteczność względna	136
Część II. Zobowiązania	233
Rozdział I. Istota zobowiązania	139
§ 1. Pojęcie zobowiązania	139
§ 2. Strony stosunku zobowiązaniowego	140
§ 3. Przedmiot stosunku zobowiązaniowego	141
§ 4. Treść zobowiązania	141
§ 5. Wierzytelność	142
§ 6. Zobowiązania niezupełne	144
§ 7. Dług i odpowiedzialność	145
§ 8. Realizacja odpowiedzialności	146
§ 9. Charakterystyka źródeł zobowiązań	147
Rozdział II. Świadczenie	150
§ 10. Istota świadczenia	150
§ 11. Rodzaje świadczeń	151
§ 12. Świadczenie pieniężne	154
I. Zasada nominalizmu pieniężnego	154
II. Waloryzacja świadczeń pieniężnych	156
III. Zasada walutowości	158
§ 13. Odsetki	159
§ 14. Świadczenia w zobowiązaniach przemennych	162
§ 15. Upoważnienie przemienne	163
Rozdział III. Świadczenie odszkodowawcze	164
§ 16. Źródła odpowiedzialności odszkodowawczej	164
§ 17. Szkoda	166
§ 18. Związek przyczynowy	169
§ 19. Okoliczności wpływające na odszkodowanie	170
§ 20. Odszkodowanie	171
Rozdział IV. Wielość dłużników lub wierzycieli	173
§ 21. Zobowiązania podzielne i niepodzielne	173
§ 22. Zobowiązania solidarne	174
I. Wprowadzenie	174
II. Solidarność dłużników	175
III. Solidarność wierzycieli	176
IV. Źródła solidarności	177
§ 23. Solidarność nieprawidłowa (<i>in solidum</i>)	177
Rozdział V. Umowy jako źródło zobowiązań	178
§ 24. Wprowadzenie	178
§ 25. Rodzaje umów	179
I. Uwaga wstępna	179

II. Umowy zobowiązujące i rozporządzające	179
III. Umowy jednostronnie i dwustronnie zobowiązujące oraz wzajemne	180
IV. Umowy konsensualne i realne	180
V. Umowy nazwane, nienazwane, mieszane	181
VI. Umowy związane z obrotem gospodarczym	182
VII. Umowy z udziałem konsumentów	182
1. Uwagi wstępne	182
2. Ochrona konsumenta według ustawy z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta	184
2.1. Uwagi ogólne	184
2.2. Ogólne obowiązki przedsiębiorcy w umowach zawieranych z konsumentem	185
2.3. Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa i na odległość	186
2.4. Prawo odstąpienia od umowy	190
2.5. Umowy dotyczące usług finansowych zawierane na odległość	194
§ 26. Zasada swobody umów	196
I. Istota swobody umów	196
II. Zakres swobody umów	197
III. Szersze pojmowanie zasady swobody umów	201
§ 27. Zawieranie umów	202
I. Uwaga wstępna	202
II. <i>Culpa in contrahendo</i>	203
III. Umowa przedwstępna	204
IV. Wzorce umowne	207
§ 28. Umowy a osoba trzecia	210
I. Uwaga wstępna	210
II. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią	210
III. Umowa o zwolnienie dłużnika z obowiązku świadczenia	211
IV. Umowa na rzecz osoby trzeciej	211
§ 29. Dodatkowe zastrzeżenia umowne	213
I. Uwaga wstępna	213
II. Zadek	213
III. Umowne prawo odstąpienia od umowy	214
IV. Odstępne	215
V. Kara umowna	216
Rozdział VI. Bezpodstawne wzbogacenie	219
§ 30. Zasady generalne	219
§ 31. Nienależne świadczenie	221
§ 32. Niegodliwe świadczenie	221
§ 33. Świadczenia z gry i zakładu	222
§ 34. Zbieg roszczeń	222
Rozdział VII. Czyny niedozwolone	224
§ 35. Pojęcie czynu niedozwolonego. Główne cechy odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych i jej przesłanki	224
§ 36. Zasady odpowiedzialności	225
I. Uwagi wstępne	225
II. Zasada winy	226
III. Zasada ryzyka	226
IV. Zasada słuszności	227
V. Zasada bezprawności	227

VI. Zasada odpowiedzialności absolutnej	229
§ 37. Generalna reguła odpowiedzialności	229
I. Uwagi ogólne	229
II. Bezprawność i okoliczności ją wyłączające	230
III. Wina i okoliczności wyłączające jej przypisanie	230
§ 38. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej	231
I. Rys historyczny – wzmianka	231
II. Ogólna formuła odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej	233
III. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego	235
IV. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niewydanie aktu normatywnego	236
V. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji	236
VI. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niewydanie orzeczenia lub decyzji	239
VII. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej	239
VIII. Szczególne przypadki odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej unormowane poza Kodeksem cywilnym – wzmianka	240
§ 39. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez osoby pozostające pod nadzorem	241
§ 40. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez wykonawcę powierzonej czynności	241
§ 41. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta	242
§ 42. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone wskutek wyrzucenia, wylania lub spadnięcia przedmiotu z pomieszczenia	244
§ 43. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części	246
§ 44. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody	247
§ 45. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez ruch mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody	248
§ 46. Zapobieganie szkodzie	249
§ 47. Naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym	249
I. Uwagi ogólne	249
II. Roszczenia bezpośrednio poszkodowanego	250
1. Naprawienie szkody majątkowej na osobie	250
2. Zadośćuczynienie za krzywdę	250
3. Problematyka szkód prenatalnych oraz związanych z poczęciem i urodzeniem	251
III. Roszczenia osób pośrednio poszkodowanych	251
IV. Współodpowiedzialność	253
§ 48. Przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym	253
§ 49. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny	254
I. Problemy kwalifikacyjne. Rodzaj i zasada odpowiedzialności	254
II. Pojęcie produktu i kryteria jego oceny jako niebezpiecznego	256
III. Podmioty ponoszące odpowiedzialność z tytułu szkody wyrządzonej przez produkt niebezpieczny	257

IV. Poszkodowany uprawniony do dochodzenia roszczeń	257
V. Ograniczenia zakresu odpowiedzialności	258
VI. Przedawnienie roszczeń	259
Rozdział VIII. Wykonanie zobowiązań	260
§ 50. Generalna zasada należytego wykonania zobowiązań	260
§ 51. Osoby uczestniczące w wykonaniu zobowiązania	261
§ 52. Przedmiot wykonania	263
I. Jakość świadczenia	263
II. Wykonanie częściowe	264
III. Zmiana przedmiotu świadczenia	265
IV. Zarachowanie świadczenia	266
§ 53. Miejsce wykonania zobowiązań	267
§ 54. Czas wykonania zobowiązań	268
§ 55. Wykonanie zobowiązań z umów wzajemnych	269
§ 56. Wpływ zmiany okoliczności na zobowiązania	270
Rozdział IX. Odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania	272
§ 57. Uwagi wstępne	272
§ 58. Przesłanki odpowiedzialności kontraktowej	273
I. Generalna formuła odpowiedzialności	273
II. Okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność	274
§ 59. Niemożliwość świadczenia	276
§ 60. Opóźnienie i zwłoka dłużnika	278
§ 61. Usunięcie wadliwości świadczenia	281
§ 62. Zwłoka wierzyciela	282
Rozdział X. Wygaśnięcie zobowiązań	284
§ 63. Zasada ogólna	284
§ 64. Świadczenie w miejsce wypełnienia	284
§ 65. Odnowienie	285
§ 66. Potrącenie	286
§ 67. Złożenie do depozytu sądowego	288
§ 68. Zwolnienie z długu	289
§ 69. Rozwiązanie stosunku prawnego	290
§ 70. Inne przypadki wygaśnięcia zobowiązań	291
Rozdział XI. Przejęcie praw i obowiązków wynikających z zobowiązań	292
§ 71. Uwagi wstępne	292
§ 72. Zmiana wierzyciela	293
§ 73. Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela	296
§ 74. Zmiana dłużnika	297
§ 75. Przystąpienie do długu	299
Rozdział XII. Ochrona wierzyciela w razie nielojalnego działania dłużnika	300
§ 76. Uwagi wstępne	300
§ 77. Roszczenia pauliańskie	300
§ 78. <i>Ius ad rem</i>	302
Rozdział XIII. Ogólna charakterystyka części szczegółowej zobowiązań – funkcje umów, katalog typów, umowy nienazwane	304
§ 79. Przedmiot uregulowania i kryteria wyodrębnienia części szczegółowej zobowiązań	304

§ 80. Umowy nazwane i nienazwane (umowy „mieszane”)	307
§ 81. Podstawowe typy umów ze względu na ich funkcje	309
Rozdział XIV. Umowy przenoszące prawa	310
§ 82. Charakterystyka i typy umów przenoszących prawa	310
§ 83. Sprzedaż	311
I. Cechy umowy sprzedaży jako czynności prawnej	311
II. Przedmiot, cena i strony umowy sprzedaży	312
1. Funkcja wyróżnienia części składowych umowy sprzedaży	312
2. Sprzedawca i kupujący	312
3. Przedmiot sprzedaży i cena	313
III. Obowiązki stron w umowie sprzedaży	316
1. Obowiązek sprzedawcy przeniesienia własności i wydania rzeczy	316
2. Obowiązek kupującego zapłacenia ceny i odbioru rzeczy	318
3. Inne kodeksowe obowiązki sprzedawcy i kupującego	319
4. Obowiązki informacyjne sprzedawcy wynikające z ustawy o prawach konsumenta	320
5. Przedawnienie roszczeń z umowy sprzedaży	321
IV. Rękojmia za wady rzeczy sprzedanej	322
1. Charakter odpowiedzialności sprzedawcy za wady fizyczne i prawne	322
2. Ciężar dowodu istnienia wady fizycznej w chwili przejścia niebezpieczeństwa na kupującego	323
3. Akty staranności kupującego	323
4. Uprawnienia kupującego z tytułu rękojmi za wady	324
5. Modyfikacja definicji konsumenta przy rękojmi za wady	325
6. Terminy wykonywania uprawnień z rękojmi	326
V. Gwarancja właściwości rzeczy sprzedanej według regulacji kodeksowej	327
VI. Odpowiedzialność sprzedawcy wobec konsumenta za brak zgodności towaru z umową	329
1. Zakresy zastosowania przepisów rozdziału 5a PrKonsU i kodeksowych przepisów o rękojmi	329
2. Modyfikacja definicji konsumenta przy odpowiedzialności sprzedawcy za brak zgodności towaru z umową	329
3. Pojęcie zgodności towaru z umową	329
4. Termin odpowiedzialności przedsiębiorcy za brak zgodności towaru z umową	330
5. Uprawnienia konsumenta z tytułu braku zgodności towaru z umową	330
6. Powstrzymanie się z zapłatą ceny	331
7. Relacja odpowiedzialności sprzedawcy za brak zgodności towaru z umową do kodeksowej odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania	331
VII. Brak obowiązku konsumenta dopełnienia aktów staranności	331
VIII. Gwarancja właściwości rzeczy sprzedanej według ustawy o prawach konsumenta	331
IX. Szczególne rodzaje sprzedaży według KC	332
1. Sprzedaż na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa	335
§ 84. Zamiana	336
I. Cechy umowy zamiany jako czynności prawnej	336
II. Przedmiotowo istotne postanowienia umowy zamiany	337
III. Obowiązki stron umowy zamiany	337
IV. Rękojmia za wady rzeczy lub odpowiedzialność za brak zgodności z umową oraz gwarancja przy zamianie	338

§ 85. Dostawa	338
I. Cechy umowy dostawy jako czynności prawnej	338
II. Przedmiotowo istotne postanowienia umowy dostawy	339
III. Forma zawarcia umowy i obowiązki stron	339
§ 86. Kontraktacja	341
I. Cechy umowy kontraktacji jako czynności prawnej i jej postanowienia przedmiotowo istotne	341
II. Forma zawarcia umowy i obowiązki stron	341
§ 87. Przekazanie nieruchomości	342
I. Geneza regulacji	342
II. Cechy umowy przekazania nieruchomości jako czynności prawnej i forma jej zawarcia	343
III. Postanowienia przedmiotowo istotne umowy przekazania nieruchomości	343
IV. Pochodny charakter nabycia nieruchomości i wyłączenie rękojmi za wady	344
§ 88. Umowa deweloperska	344
I. Charakterystyka umowy deweloperskiej i forma jej zawarcia	344
II. Przedkontraktowe obowiązki dewelopera	346
III. Prawo odstąpienia od umowy deweloperskiej	346
Rozdział XV. Umowy dotyczące korzystania z rzeczy	348
§ 89. Wprowadzenie	348
§ 90. Najem	349
I. Funkcja gospodarcza, pojęcie i charakter prawny	349
II. Zawarcie i przedłużenie umowy najmu	350
III. Sytuacja stron stosunku z umowy najmu	351
1. Wynajmujący	351
2. Najemca	351
3. Podnajem	353
IV. Najem lokali	355
1. Uwagi wprowadzające	355
2. Pojęcie i rodzaje lokali oraz podstawowe pozakodeksowe uregulowanie prawne	355
3. Zawarcie umowy najmu lokalu	356
4. Elementy sytuacji stron w stosunku najmu lokali	357
V. Wybrane zasady ochrony praw lokatorów w uregulowaniu pozakodeksowym	361
1. Uwaga wstępna	361
2. Prawa i obowiązki właścicieli i lokatorów	361
VI. Najem okazjonalny i instytucjonalny	364
§ 91. Dzierżawa	366
I. Funkcja, pojęcie i charakter prawny	366
II. Zawarcie umowy dzierżawy oraz sytuacja stron tego stosunku	367
§ 92. Użyczenie	369
I. Funkcja, pojęcie i charakter prawny	369
II. Sytuacja stron w stosunku z umowy użyczenia	369
§ 93. Umowa leasingu	370
I. Geneza aktualnego uregulowania leasingu	370
II. Definicja ustawowa, strony, funkcja gospodarcza oraz charakter prawny	371
III. Przedmiot i podstawowe elementy treści leasingu	372
IV. Ustanie leasingu	373

Rozdział XVI. Umowy o świadczenie usług	374
§ 94. Umowy o świadczenie usług – charakterystyka ogólna	374
I. Pojęcie usługi jako kryterium wyróżnienia umów o świadczenie usług	374
II. Typy umów o świadczenie usług	375
III. Funkcje	376
§ 95. Umowa zlecenia	376
I. Pojęcie, regulacja i charakter prawny umowy	376
II. Zastosowanie umowy zlecenia	378
III. Zlecenie a prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	378
IV. Strony umowy	379
V. Przedmiot umowy	380
VI. Zawarcie umowy	380
VII. Wykonanie umowy	381
VIII. Wygaśnięcie umowy	383
IX. Przedawnienie roszczeń	384
X. Nienazwane umowy o świadczenie usług	385
§ 96. Umowa o dzieło	386
I. Pojęcie, regulacja i charakter prawny umowy	386
II. Zastosowanie umowy o dzieło. Umowy podobne do dzieła	387
III. Strony umowy	388
IV. Dzieło jako przedmiot umowy	388
V. Zawarcie umowy	389
VI. Wykonanie umowy	389
1. Wykonanie zobowiązania przez przyjmującego zamówienie	389
2. Obowiązki zamawiającego	391
VII. Odpowiedzialność za wady dzieła	393
1. Reżim odpowiedzialności za wady przed i po odebraniu dzieła	393
2. Odpowiedzialność na podstawie rękojmi	394
3. Odpowiedzialność na podstawie gwarancji	395
VIII. Wygaśnięcie umowy	395
IX. Przedawnienie roszczeń	396
§ 97. Regulacja i zastosowanie pozostałych umów o świadczenie usług	397
I. Umowa o roboty budowlane	397
II. Umowa przechowania i odpowiedzialność utrzymujących hotele i podobne zakłady	398
III. Umowa składu	400
IV. Umowa agencyjna	401
V. Umowa komisu	402
VI. Umowa przewozu	403
VII. Umowa spedycji	405
Rozdział XVII. Umowa darowizny	406
§ 98. Charakterystyka ogólna	406
§ 99. Przedmiot i cechy darowizny	406
I. Przedmiot darowizny	406
II. <i>Causa</i> umowy darowizny	407
III. Odróżnienie darowizny od innych umów nieodpłatnych	408
§ 100. Forma umowy darowizny i skutki wykonania umowy nieważnej	408
I. Forma <i>ad solemnitatem</i>	408
II. Wykonanie umowy darowizny	409
§ 101. Odpowiedzialność darczyńcy	409
§ 102. Polecenie	409

§ 103. Obowiązki obdarowanego	410
§ 104. Odwołanie darowizny	411
I. Uwagi ogólne	411
II. Przesłanki skuteczności odwołania darowizny	411
1. Odwołanie darowizny niewykonanej	411
2. Odwołanie darowizny wykonanej – termin zawity 1 rok	412
3. Przebaczenie darczyńcy	412
§ 105. Darowizna a ustawowa wspólność majątkowa małżonków	412
Rozdział XVIII. Umowy o funkcji kredytowej i depozytowej oraz zabezpieczenia osobiste wierzytelności	414
§ 106. Pojęcie i rodzaje umów o funkcji kredytowej	414
§ 107. Umowa pożyczki	414
I. Pożyczka według Kodeksu cywilnego	414
II. Pożyczka bankowa	416
§ 108. Umowa kredytu	417
§ 109. Kredyt konsumencki	419
§ 110. Umowa rachunku bankowego	421
§ 111. Ogólna charakterystyka zabezpieczeń wierzytelności	422
§ 112. Poręczenie	423
§ 113. Gwarancja bankowa	425
§ 114. Pozostałe formy zabezpieczeń osobistych	425
Rozdział XIX. Ubezpieczenie	427
§ 115. Działalność ubezpieczeniowa – ogólna charakterystyka uregulowania prawnego	427
§ 116. Funkcje działalności ubezpieczeniowej i podstawowe źródła uregulowania prawnego ubezpieczeń gospodarczych	427
§ 117. Pojęcie, charakter prawny umowy ubezpieczenia oraz podstawowe rodzaje ubezpieczeń	429
§ 118. Podmioty i strony stosunku z umowy ubezpieczenia	430
§ 119. Zawarcie i ustanie umowy ubezpieczenia	431
§ 120. Powstanie odpowiedzialności ubezpieczyciela	432
§ 121. Uregulowanie KC dotyczące sytuacji stron w stosunku z umowy ubezpieczenia	434
I. Uwaga wstępna	434
II. Ubezpieczenia majątkowe	434
III. Ubezpieczenia osobowe	437
IV. Przedawnienie roszczeń	438
Rozdział XX. Umowa o rentę i umowa dożywocia	439
§ 122. Umowa o rentę	439
I. Charakterystyka ogólna	439
II. Świadczenie uprawnionego do renty	440
III. Causa i cel umowy o rentę	440
IV. Prawo do renty	441
V. Umowa o rentę a alimenty należne na podstawie KRO	441
VI. Odwołanie renty nieodpłatnej	442
§ 123. Umowa dożywocia	442
I. Charakterystyka ogólna	442
II. Cel umowy dożywocia	443
III. Rozszerzona skuteczność prawa dożywocia	443
IV. Wygaśnięcie dożywocia	443
V. Skarga pauliańska	444

Rozdział XXI. Umowy współdziałania gospodarczego	445
§ 124. Spółka cywilna	445
I. Geneza oraz instytucje pokrewne i odrębne	445
II. Funkcja gospodarcza, pojęcie oraz charakter prawny spółki cywilnej	445
III. Zawarcie umowy oraz sytuacja prawna współników spółki cywilnej	446
IV. Rozwiązanie umowy spółki cywilnej	449
§ 125. Wzmianka o spółkach prawa handlowego	450
Rozdział XXII. Przyrzeczenie publiczne	452
§ 126. Pojęcie i charakter prawny	452
§ 127. Warunki skuteczności przyrzeczenia publicznego	452
§ 128. Przedmiot przyrzeczenia publicznego oraz nagroda	453
§ 129. Przyrzeczenie nagrody konkursowej	454
Część III. Prawo rzeczowe	
Rozdział I. Ogólne wiadomości o prawie rzeczowym	459
§ 1. Pojęcie prawa rzeczowego w znaczeniu przedmiotowych i podmiotowych praw rzeczowych	459
§ 2. Cechy podmiotowych praw rzeczowych	459
§ 3. Numerus clausus praw rzeczowych	460
§ 4. Rodzaje praw rzeczowych	460
§ 5. Jawność praw rzeczowych	462
Rozdział II. Treść i wykonywanie własności	463
§ 6. Pojęcie własności	463
§ 7. Podmiotowe formy własności	463
§ 8. Uprawnienia właściciela określające treść prawa własności	464
I. Ogólne uwagi wstępne	464
II. Uprawnienie do posiadania rzeczy	465
III. Uprawnienie do korzystania z rzeczy	465
1. Uwagi wstępne	465
2. Uprawnienie do używania rzeczy	465
3. Uprawnienie do pobierania pożytków rzeczy	466
4. Uprawnienie do pobierania innych dochodów z rzeczy	466
5. Uprawnienie do zużycia i przetworzenia rzeczy	466
IV. Uprawnienie do rozporządzania rzeczą	466
1. Uwagi wstępne	466
2. Przeniesienie własności	467
3. Obciążenie własności	467
4. Zniesienie prawa własności	467
§ 9. Bezwzględny charakter prawa własności	467
§ 10. Granice prawa własności	468
§ 11. Granice prawa własności nieruchomości wyznaczone przepisami prawa sąsiedzkiego	469
I. Ogólne uwagi wstępne	469
II. Przestrzenne granice nieruchomości	469
III. Rozgraniczenie nieruchomości	470
IV. Urządzenia wspólne na granicy gruntów	471
V. Korzystanie z przygranicznych pasów gruntu	471
VI. Ograniczenie dopuszczalnych imisji pośrednich	472
VII. Służebności w stosunkach sąsiedzkich	473

Rozdział III. Nabycie i utrata własności	474
§ 12. Ogólne uwagi wstępne	474
§ 13. Pierwotne i pochodne nabycie własności	474
§ 14. Przeniesienie własności	475
I. Uwagi wstępne	475
II. Przeniesienie własności w wyniku umowy zobowiązująco rozporządzającej	475
1. Przeniesienie <i>solo consensu</i> własności rzeczy oznaczonych co do tożsamości	475
2. Przeniesienie własności rzeczy oznaczonych co do gatunku (i rzeczy przyszłych)	476
III. Przeniesienie własności w wyniku wykonania uprzedniego zobowiązania	477
IV. Nabycie własności rzeczy ruchomej od osoby nieuprawnionej do rozporządzania	478
§ 15. Przeniesienie własności nieruchomości	479
I. Uwagi wstępne	479
II. Szczególne zasady obrotu nieruchomościami według wymagań Kodeksu cywilnego	479
1. Zakaz zastrzeżenia warunku lub terminu	479
2. Wymóg formy aktu notarialnego	480
3. Materialna i formalna kauzalność przeniesienia własności nieruchomości	480
III. Znaczenie wpisu do księgi wieczystej	481
IV. Obrót nieruchomościami rolnymi według ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	481
V. Czynności obrotu według ustawy o gospodarce nieruchomościami	482
VI. Czynności obrotu według ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa	483
§ 16. Zasiedzenie	484
I. Ogólne uwagi wstępne	484
II. Zasiedzenie nieruchomości	485
III. Zasiedzenie rzeczy ruchomych	485
IV. Przesłanki zasiedzenia	485
1. Posiadanie samoistne	485
2. Ciągłość posiadania; wpływ terminu zasiedzenia	485
3. Znaczenie dobrej i złej wiary w zakresie zasiedzenia	486
V. Kwestia uzyskania w drodze zasiedzenia prawa własności nieruchomości rolnej	486
VI. Skutki zasiedzenia; stwierdzenie zasiedzenia	488
§ 17. Inne sposoby nabycia własności	489
I. Nabycie własności niczyjej rzeczy ruchomej	489
II. Znalezienie rzeczy i jego skutki	489
III. Nabycie własności pożytków naturalnych rzeczy	492
IV. Połączenie, pomieszczenie i przetworzenie rzeczy	492
§ 18. Utrata własności	493
Rozdział IV. Współwłasność	494
§ 19. Określenie współwłasności	494
§ 20. Rodzaje współwłasności	495
§ 21. Źródła współwłasności	496
§ 22. Udział we współwłasności	496
§ 23. Zarząd rzeczą wspólną	496

I. Uwagi wstępne	496
II. Zarząd ustawowy	497
III. Zarząd umowny	497
IV. Zarząd sądowy	498
§ 24. Współposiadanie i korzystanie z rzeczy wspólnej	498
I. Ustawowy model współposiadania i korzystania z rzeczy wspólnej	498
II. Regulacja umowna	499
III. Sądowe określenie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej	499
§ 25. Zniesienie współwłasności	500
I. Roszczenie o zniesienie współwłasności	500
II. Umowny i sądowy tryb zniesienia współwłasności	500
III. Sposoby zniesienia współwłasności	500
1. Podział rzeczy	500
2. Przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli	501
3. Sprzedaż rzeczy	501
Rozdział V. Odrębna własność lokali	502
§ 26. Konstrukcja prawna odrębnej własności lokalu	502
I. Uwagi wstępne	502
II. Przedmiot własności	502
III. Współwłasność „przymusowa” nieruchomości wspólnej	503
IV. Istota odrębnej własności lokalu	504
§ 27. Ustanowienie odrębnej własności lokalu	504
I. Umowne ustanowienie odrębnej własności	504
II. Ustanowienie odrębnej własności lokalu w drodze jednostronnej czynności prawnej	506
III. Ustanowienie odrębnej własności lokalu na podstawie orzeczenia sądu	506
§ 28. Wspólnota mieszkaniowa właścicieli lokali	507
§ 29. Prawa i obowiązki właścicieli lokali	507
§ 30. Zarząd nieruchomością wspólną	507
Rozdział VI. Ochrona własności	509
§ 31. Ogólna charakterystyka ochrony własności	509
§ 32. Roszczenie windykacyjne	510
§ 33. Uzupełniające roszczenia właściciela	510
§ 34. Roszczenie posiadacza o zwrot nakładów	511
§ 35. Roszczenie negatoryjne	512
§ 36. Roszczenie związane ze wzniesieniem budowli na cudzym gruncie	512
Rozdział VII. Użytkowanie wieczyste	514
§ 37. Ogólne uwagi wstępne	514
§ 38. Przedmiot użytkowania wieczystego	515
§ 39. Charakter i treść prawa użytkowania wieczystego	516
§ 40. Ustanowienie użytkowania wieczystego	517
I. Wybór osoby użytkownika wieczystego	517
II. Zawarcie umowy	517
III. Wpis do księgi wieczystej	518
§ 41. Użytkowanie wieczyste jako prawo długoterminowe	518
§ 42. Opłaty z tytułu użytkowania wieczystego	519
§ 43. Odrębna własność budynków	520
§ 44. Wygaśnięcie użytkowania wieczystego	521
§ 45. Kwestia przekształcania prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	521

Rozdział VIII. Ograniczone prawa rzeczowe – zasady ogólne	524
§ 46. Ogólne uwagi wstępne	524
§ 47. Zamknięty katalog ograniczonych praw rzeczowych	524
§ 48. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych	525
I. Umowne ustanowienie ograniczonych praw rzeczowych	525
II. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych z mocy samego prawa	525
III. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych na podstawie orzeczenia sądowego	526
IV. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych na podstawie decyzji administracyjnej	526
V. Powstanie ograniczonego prawa rzeczowego na podstawie zapisu windykacyjnego	527
§ 49. Treść ograniczonych praw rzeczowych – zmiana treści prawa	527
§ 50. Przeniesienie ograniczonych praw rzeczowych	528
§ 51. Pierwszeństwo ograniczonych praw rzeczowych	528
I. Kolizja ograniczonych praw rzeczowych	528
II. Pierwszeństwo praw wpisanych do księgi wieczystej	529
III. Pierwszeństwo innych ograniczonych praw rzeczowych	529
IV. Zmiana pierwszeństwa ograniczonych praw rzeczowych	530
§ 52. Wygaśnięcie ograniczonych praw rzeczowych	531
I. Zrzeczenie się prawa	531
II. Konfuzja	531
III. Inne źródła wygaśnięcia ograniczonych praw rzeczowych	531
§ 53. Ochrona ograniczonych praw rzeczowych	532
Rozdział IX. Użytkowanie	533
§ 54. Ogólna charakterystyka użytkowania	533
I. Funkcja społeczno-gospodarcza użytkowania	533
II. Przedmiot użytkowania	534
III. Treść prawa użytkowania	535
IV. Obowiązki stron w stosunku użytkowania	535
§ 55. Powstanie i wygaśnięcie użytkowania	536
I. Ustanowienie użytkowania	536
II. Wygaśnięcie użytkowania	536
§ 56. Użytkowanie przez osoby fizyczne	537
§ 57. Użytkowanie przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne	537
I. Użytkowanie gruntów Skarbu Państwa	537
II. Użytkowanie wkładów gruntowych	538
§ 58. Inne wypadki użytkowania	539
Rozdział X. Służebności	541
§ 59. Ogólne pojęcie i funkcja społeczno-gospodarcza służebności	541
§ 60. Służebności gruntowe	542
I. Ogólne uwagi wstępne	542
II. Powstanie służebności gruntowych	542
1. Umowne ustanowienie służebności	542
2. Zasiedzenie służebności	542
3. Powstanie służebności na podstawie orzeczenia sądowego	543
4. Powstanie służebności na podstawie decyzji administracyjnej	543
5. Powstanie służebności na podstawie zapisu windykacyjnego	543
III. Treść i wykonywanie służebności	544
1. Treść służebności czynnych	544

2. Treść służebności biernych	544
3. Wykonywanie służebności	545
4. Utrzymywanie urządzeń niezbędnych do wykonywania służebności ...	545
5. Zmiana treści lub sposobu wykonywania służebności	545
IV. Wygaśnięcie służebności	546
§ 61. Służebności osobiste	546
§ 62. Osobista służebność mieszkania	547
§ 63. Służebność przesyłu	547
Rozdział XI. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	549
§ 64. Rodzaj praw do lokalu w stosunkach spółdzielczości mieszkaniowej	549
§ 65. Treść i charakter spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu	550
§ 66. Własnościowe a lokatorskie prawo do lokalu	551
§ 67. Własnościowe prawo do lokalu a odrębna własność lokalu	551
Rozdział XII. Prawo zastawu	552
§ 68. Istota i funkcja zastawu	552
§ 69. Powstanie zastawu	552
I. Umowny zastaw zwykły	552
II. Zastaw rejestrowy	553
III. Zastaw ustawowy	553
IV. Zastaw skarbowy	553
§ 70. Przedmiot zastawu	554
§ 71. Treść prawa zastawu	554
§ 72. Wygaśnięcie zastawu	556
Rozdział XIII. Hipoteka	558
§ 73. Istota i funkcja hipoteki	558
§ 74. Powstanie hipoteki	559
I. Hipoteka umowna	559
II. Hipoteka przymusowa	559
§ 75. Przedmiot hipoteki	560
I. Hipoteka na nieruchomości	560
II. Hipoteka łączna	560
III. Hipoteka na udziale we współwłasności	561
IV. Hipoteka na użytkowaniu wieczystym	561
V. Hipoteka na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu	561
VI. Hipoteka na wierzytelności zabezpieczonej hipoteką (<i>subintabular</i>)	562
§ 76. Wierzytelności zabezpieczone hipoteką	562
I. Istniejące i przyszłe wierzytelności pieniężne	562
II. Wielość wierzytelności	562
III. Wielość wierzytelności różnych podmiotów	562
§ 77. Treść hipoteki	563
§ 78. Tryb zaspokojenia wierzytelności hipotecznej	563
§ 79. Wygaśnięcie hipoteki	564
§ 80. Rozporządzanie opróżnionym miejscem hipotecznym	564
Rozdział XIV. Posiadanie 6	566
§ 81. Znaczenie regulacji prawnej posiadania	566
§ 82. Posiadanie rzeczy	567
I. Uwagi ogólne o pojęciu posiadania	567
II. Element faktycznego władztwa nad rzeczą	567
III. Czynniki woli posiadacza	567
§ 83. Dzierżenie rzeczy	568

§ 84. Posiadanie służebności	568
§ 85. Nabycie posiadania	568
I. Pierwotne nabycie posiadania	568
II. Przeniesienie posiadania	569
III. Dziedziczenie posiadania	569
§ 86. Rodzaje posiadania	570
I. Posiadanie samoistne i zależne	570
II. Posiadanie w dobrej i złej wierze	570
§ 87. Istota i funkcja posiadania	571
§ 88. Domniemania związane z posiadaniem	571
I. Domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym	571
II. Domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym	572
III. Domniemanie ciągłości posiadania	572
IV. Domniemanie dobrej wiary	572
§ 89. Ochrona posiadania	572
I. Ogólne uwagi wstępne	572
II. Obrona konieczna	573
III. Dozwolona samopomoc	573
IV. Ochrona sądowa – wzmianka	573
§ 90. Roszczenie posesoryjne	573
I. Przesłanki roszczenia	573
II. Treść roszczenia	574
III. Termin zawity roszczenia posesoryjnego	574
IV. Czynna legitymacja procesowa	574
V. Bierna legitymacja procesowa	574
VI. Wyrok sądu	575
Rozdział XV. Księgi wieczyste	576
§ 91. Funkcja ksiąg wieczystych	576
§ 92. Prawa podlegające ujawnieniu w księdze wieczystej; struktura księgi wieczystej	576
§ 93. Charakter wpisów w księdze wieczystej	577
I. Uwagi wstępne	577
II. Wpis o charakterze konstytutywnym	578
III. Wpis o charakterze deklaratoryjnym	578
1. Wpis obowiązkowy	578
2. Wpis fakultatywny	578
§ 94. Prowadzenie ksiąg wieczystych	579
I. Kompetencja sądów	579
II. Wniosek o wpis do księgi wieczystej	579
III. Podstawa wpisu	579
IV. Zakres kognicji sądu	580
V. Orzeczenie sądu	580
§ 95. Jawność ksiąg wieczystych	580
§ 96. Prawnomaterialne zasady ksiąg wieczystych	580
I. Domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym	580
II. Rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych	581
1. Istota rękojmi	581
2. Zakres zdarzeń prawnych objętych rękojmią	582
3. Negatywne przesłanki rękojmi	582
4. Wyłączenia zakresu działania rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych	582
III. Pierwszeństwo ograniczonych praw rzeczowych	583

Część IV. Prawo rodzinne

Rozdział I. Wiadomości wstępne	587
§ 1. Przedmiot prawa rodzinnego i jego systematyka	587
I. Normatywne ujęcie rodziny	587
II. Istota pokrewieństwa	588
III. Powinowactwo i jego prawnorodzinne znaczenie	588
IV. Systematyka polskiego prawa rodzinnego	589
V. Próba określenia przedmiotu prawa rodzinnego	589
§ 2. Źródła polskiego prawa rodzinnego	590
Rozdział II. Małżeństwo	591
§ 3. Zawarcie małżeństwa	591
I. Sposoby zawarcia małżeństwa	591
1. Potencjalne warianty skutecznego zawarcia małżeństwa świeckiego	591
2. Procedura zawierania małżeństwa	592
2.1. Uwaga wstępna	592
2.2. Czynności przygotowawcze	592
2.3. Ceremonia składania oświadczeń o zawarciu małżeństwa	594
2.4. Rejestracja małżeństwa	594
2.5. Uwaga końcowa	595
II. Systematyka przesłanek zawarcia małżeństwa	596
III. Przesłanki konstytuujące małżeństwo	596
1. Przesłanki wspólne dla obu trybów zawarcia małżeństwa	596
1.1. Płeć nupturientów	596
1.2. Jednoczesna obecność	597
1.3. Zgodność oświadczeń	597
1.4. Udział uprawnionego celebrysa	598
2. Dodatkowe wymogi odnoszące się do małżeństwa świeckiego zawieranego w trybie wyznaniowym	599
2.1. Zawarcie małżeństwa o podwójnym skutku w obrębie uprawnionego kościoła (związku wyznaniowego)	599
2.2. Sporządzenie aktu małżeństwa	599
3. Problematyka nieistnienia małżeństwa	600
IV. Zakazy zawarcia małżeństwa	600
V. Przesłanki formalno-porządkowe	601
§ 4. Unieważnienie małżeństwa	601
I. Podstawy unieważnienia małżeństwa	601
1. Wprowadzenie	601
2. Naruszenie zakazów zawarcia małżeństwa	602
3. Zawarcie małżeństwa pod wpływem wady oświadczenia woli	602
3.1. Uwagi ogólne	602
3.2. Wyłączenie (brak) świadomości	603
3.3. Błąd co do tożsamości partnera	603
3.4. Groźba	603
3.5. Konwalsacja małżeństwa zawartego wskutek wady oświadczenia	604
4. Nieprawidłowe wykorzystanie instytucji pełnomocnictwa	604
II. Wybrane kwestie proceduralne	604
1. Tryb i właściwość rzeczowa sądu	604
2. Problem legitymacji	605
3. Unieważnienie małżeństwa po jego ustaniu	605

III. Skutki unieważnienia małżeństwa	605
§ 5. Najważniejsze skutki zawarcia małżeństwa	606
I. Uwagi ogólne – systematyka skutków zawarcia małżeństwa	606
II. Zasada równouprawnienia małżonków	607
III. Niemajątkowe prawa i obowiązki małżonków	608
IV. Skutki zawarcia małżeństwa o charakterze majątkowym – klasyfikacja	609
V. Skutki zawarcia małżeństwa o charakterze majątkowym niezależne od istniejącego ustroju majątkowego	610
VI. Mażeńskie ustroje majątkowe	613
1. Pojęcie małżeńskiego ustroju majątkowego	613
2. Podział mażeńskich ustrojów majątkowych według treści	613
3. Podział mażeńskich ustrojów majątkowych według źródła powstania	614
4. Ustawowy ustrój majątkowy	615
4.1. Ogólna charakterystyka ustroju ustawowego	615
4.2. Skład majątków małżonków	616
4.3. Charakter prawny wspólności	617
4.4. Zarząd majątkiem wspólnym i korzystanie z jego składników	618
4.5. Odpowiedzialność z majątku wspólnego za zobowiązania jednego z małżonków	619
4.6. Ustanie wspólności	620
§ 6. Ustanie małżeństwa	621
I. Ogólnie o przyczynach ustania małżeństwa	621
II. Śmierć małżonków	622
III. Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód	623
1. Przesłanki rozwodowe	623
2. Instrumenty ochrony integralności rodziny stosowane w toku postępowania rozwodowego	624
2.1. Mediacja	624
2.2. Możliwość zawieszenia i umorzenia postępowania	624
3. Orzeczenia zabezpieczające w toku postępowania rozwodowego	625
4. Treść rozstrzygnięcia w sprawie rozwodowej i dopuszczalność jego zmiany	625
4.1. Podstawowe kierunki rozstrzygnięcia	625
4.2. Orzeczenia dodatkowe	626
4.3. Zaniechania orzekania o winie małżonków	626
4.4. Władza rodzicielska i kontakty z dziećmi	626
4.5. Kwestia mieszkaniowa	627
4.6. Środki utrzymania dla byłego małżonka	627
5. Zmiana orzeczenia wydanego w sprawie rozwodowej	628
6. Nazwisko małżonków po rozwodzie	628
§ 7. Separacja	628
I. Uwagi wstępne	628
1. Separacja jako zjawisko faktyczne i jako instytucja prawna	628
2. Separacja a rozwód	629
II. Przesłanki orzeczenia separacji	630
III. Wybrane kwestie proceduralne	630
IV. Skutki orzeczonej separacji	631
1. Zasada podstawowa	631
2. Treść prawnego stosunku małżeństwa po orzeczeniu separacji	632
V. Zniesienie separacji	633
1. Przesłanka, tryb i właściwość rzeczowa sądu	633
2. Skutki postanowienia znoszącego separację	633

Rozdział III. Pokrewieństwo i powinowactwo	636
§ 8. Wprowadzenie	636
§ 9. Ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa	636
§ 10. Ustalenie ojcostwa	638
I. Sposoby ustalania ojcostwa w ogólności	638
II. Domniemanie małżeńskiego pochodzenia dziecka	638
III. Uznanie ojcostwa	639
IV. Sądowe ustalenie ojcostwa	641
§ 11. Stosunki między rodzicami a dziećmi	642
I. Ogólna systematyka prawnorodzinnych stosunków między rodzicami a dziećmi	642
II. Władza rodzicielska	643
1. Podmioty	643
1.1. Podmioty, którym władza rodzicielska przysługuje	643
1.2. Podmiot poddany władzy rodzicielskiej	644
1.3. Podmioty uczestniczące w wykonywaniu władzy rodzicielskiej	644
2. Treść prawna (attributy)	644
3. Wykonywanie	645
3.1. Zasady ogólne	645
3.2. Zarządzanie majątkiem	646
3.3. Kryteria należytego sprawowania	647
4. Formy ingerencji sądu	647
4.1. Założenia podstawowe	647
4.2. „Ograniczenie” władzy rodzicielskiej	647
4.3. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	647
4.4. Pozbawienie władzy rodzicielskiej	648
III. Piecza zastępcza	648
1. Zastępcze środowiska opiekuńczo-wychowawcze (wzmianka)	648
2. Podstawowe wiadomości o pieczy zastępczej	649
2.1. Przesłanka i cel umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	649
2.2. Podstawowe formy organizowania pieczy zastępczej	650
3. Normatywne zasady funkcjonowania pieczy zastępczej	650
3.1. Zasada podziału pieczy	650
3.2. Zasada subsydiarności	651
3.3. Zasada pomocniczości	651
3.4. Zasada wspólnej pieczy nad rodzeństwem	651
4. Rodzinna piecza zastępcza	652
4.1. Formy	652
4.2. Kandydaci na rodziców zastępczych i do prowadzenia rodzinnych domów dziecka	653
5. Instytucjonalna piecza zastępcza	654
5.1. Formy	654
5.2. Pracownicy placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej	655
6. Uwaga końcowa	656
IV. Kontakty rodziców z dziećmi	656
V. Alimentowanie się dzieci i rodziców	657
§ 12. Alimentacja dalszych krewnych	658
I. Uprawnieni i zobowiązani – kolejność obowiązku	658
II. Przesłanki alimentacji	658
III. Roszczenia matki dziecka związane z ciążą i porodem	660
IV. Ochrona roszczeń i świadczeń alimentacyjnych	660

Rozdział IV. Przysposobienie	662
§ 13. Powstanie węzła adopcji	662
I. Wprowadzenie	662
II. Przesłanki adopcji	662
1. Systematyka przesłanek adopcyjnych	662
2. Wymogi odnoszące się do adoptowanego dziecka	662
3. Przesłanki dotyczące przysposabiającego	663
4. Zgoda rodziców	663
5. Zgoda innych podmiotów	664
6. Rola sądu opiekuńczego	664
III. Ośrodki adopcyjne	665
§ 14. Rodzaje przysposobienia	666
I. Konstatacja ogólna	666
II. Podmiotowe typy adopcji	666
III. Przedmiotowe rodzaje przysposobienia	667
1. Adopcja pełna zwykła	667
2. Przysposobienie całkowite	667
3. Adopcja niepełna	668
§ 15. Zniesienie stosunku przysposobienia	668
I. Rozwiązanie adopcji	668
II. Ponowne przysposobienie dziecka	669
Rozdział V. Opieka i kuratela	670
§ 16. Powstanie, treść prawna i ustanie opieki	670
I. Przypadki ustanowienia opieki	670
II. Tryb ustanowienia opieki	670
III. Prawna treść opieki	672
IV. Sprawowanie opieki	672
V. Zwolnienie opiekuna	673
VI. Przyczyny i skutki ustania opieki	673
§ 17. Kuratela	674
Część V. Prawo spadkowe	676
Rozdział I. Podstawowe pojęcia prawa spadkowego	679
§ 1. Pojęcia: prawo spadkowe i dziedziczenie	679
§ 2. Spadek	680
§ 3. Przesłanki dziedziczenia	683
I. Uwagi wstępne	683
II. Powołanie do spadku	684
III. Zdolność dziedziczenia	685
IV. Wola przyjęcia spadku	687
V. Wyłączenie od dziedziczenia	687
Rozdział II. Zasady dziedziczenia ustawowego	689
§ 4. Uwagi wstępne. Wzmianka o dziedziczeniu gospodarstw rolnych	689
§ 5. Dziedziczenie zstępnych i małżonka spadkodawcy	690
§ 6. Dziedziczenie małżonka i rodziców spadkodawcy	692
§ 7. Dziedziczenie małżonka, rodziców i rodzeństwa spadkodawcy	692
§ 8. Dziedziczenie babć i dziadków spadkodawcy	693
§ 9. Dziedziczenie pasierbów spadkodawcy	694
§ 10. Dziedziczenie gminy i Skarbu Państwa	695

Rozdział III. Zasady dziedziczenia testamentowego	696
§ 11. Testament	696
I. Pojęcie testamentu	696
II. Przyczyny nieważności testamentu	696
III. Formy testamentu	697
IV. Świadkowie testamentu	700
V. Odwołanie testamentu	701
VI. Wykładnia testamentu	702
§ 12. Rozrządzenia testamentowe	702
I. Spostrzeżenie wstępne	702
II. Powołanie spadkobiercy	703
III. Zapis zwykły	704
IV. Zapis windykacyjny	705
V. Polecenie	706
VI. Wykonawca testamentu	706
Rozdział IV. Sytuacja prawna spadkobiercy	708
§ 13. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	708
I. Złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	708
II. Transmisja	711
III. Względna bezskuteczność odrzucenia spadku	711
§ 14. Sądowe stwierdzenie nabycia spadku lub przedmiotu zapisu windykacyjnego bądź notarialny akt poświadczenia dziedziczenia albo europejskie poświadczenie spadkowe	712
I. Stwierdzenie nabycia spadku	712
II. Akt poświadczenia dziedziczenia	713
III. Przepisy wspólne	716
IV. Europejskie poświadczenie spadkowe	717
§ 15. Ochrona dziedziczenia	720
§ 16. Odpowiedzialność za długi spadkowe	721
Rozdział V. Zachówek	725
§ 17. Swoboda testowania a zachówek	725
§ 18. Osoby uprawnione do zachowku	726
§ 19. Osoby zobowiązane z tytułu zachowku	726
§ 20. Wysokość zachowku	729
§ 21. Wpływ konieczności zaspokojenia roszczenia o zachówek na możliwość obniżenia stopnia zaspokojenia innych roszczeń wynikających z rozrządzeń testamentowych	732
§ 22. Przedawnienie roszczeń	732
§ 23. Wydzielczenie	733
Rozdział VI. Wspólność majątku spadkowego i dział spadku	735
§ 24. Wspólność majątku spadkowego	735
§ 25. Dział spadku	735
I. Uwagi wstępne	735
II. Umowny dział spadku	736
III. Sądowy dział spadku	737
IV. Zaliczanie darowizn i zapisów windykacyjnych	738
Rozdział VII. Umowy dotyczące spadku	740
§ 26. Uwagi wstępne	740
§ 27. Umowa o zrzeczenie się dziedziczenia	740

§ 28. Zbytek spadku	741
---------------------------	-----

Część VI. Prawo własności intelektualnej

Rozdział I. Wprowadzenie	745
---------------------------------------	------------

§ 1. Pojęcie i podstawy ogólnej systematyki prawa własności intelektualnej	745
§ 2. Systematyka oraz źródła prawa własności intelektualnej	750
I. Uwagi ogólne	750
II. Uregulowanie krajowe	751
III. Regulacja międzynarodowa prawa własności intelektualnej	755

Rozdział II. Prawo autorskie	759
---	------------

§ 3. Wprowadzenie	759
§ 4. Utwór	763
I. Ogólne pojęcie utworu	763
II. Utwory zależne (opracowania) i utwory inspirowane	767
III. Utwory będące zbiorami	768
IV. Utwory zbiorowe	768
V. Szczególne rodzaje utworów	769
1. Uwagi wprowadzające	769
2. Utwory audiowizualne	769
3. Programy komputerowe	771
4. Utwory naukowe i kartograficzne	775
5. Utwory architektoniczne oraz „użytkowe”	776
6. Utwory „reklamowe” oraz problem typografii	777
§ 5. Podmioty prawa autorskiego	778
I. Zasada ogólna oraz wyjątki od niej	778
II. Utwory współautorskie i połączone do wspólnego rozpowszechniania	778
III. Utwory pracownicze	779
§ 6. Treść prawa autorskiego	782
I. Wprowadzenie	782
II. Autorskie prawa osobiste oraz ich ochrona	782
III. Autorskie prawa majątkowe	783
1. Pojęcie i charakter	783
2. Pola eksploatacji	785
3. Szczególne podstawy prawa do wynagrodzenia	786
IV. Ustawowe ograniczenia praw autorskich	786
1. Uwagi wprowadzające	786
2. Dozwolony użytek osobisty	787
3. Dozwolony użytek publiczny	787
4. Licencje ustawowe	791
5. Dozwolony użytek utworów osieroconych oraz sposoby korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym uregulowane w PrAut	793
§ 7. Ochrona autorskich praw majątkowych	795
I. Reguły ogólne	795
II. Kontrola produkcji nośników optycznych (wzmianka)	796
§ 8. Przejęcie i korzystanie z autorskich praw majątkowych	797
I. Uwagi wprowadzające	797
II. Zasady ogólne	798
III. Umowa licencyjna	802
§ 9. Ochrona wizerunku, adresata korespondencji i tajemnicy źródeł informacji	804

§ 10. Prawa pokrewne	805
I. Wprowadzenie	805
II. Artystyczne wykonania	806
III. Fonogramy i wideogramy	808
IV. Prawa do nadań programów	809
V. Prawo do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych	810
§ 11. Wybrane instytucje prawa publicznego w prawie autorskim oraz zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi (Fundusz Promocji Kultury. Komisja Prawa Autorskiego i organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi)	811
I. Fundusz Promocji Kultury	811
II. Komisja Prawa Autorskiego	812
III. Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi ..	814
§ 12. Ochrona sui generis baz danych	823
Rozdział III. Prawo własności przemysłowej	827
§ 13. Prawo patentowe, prawo wynalazcze i prawo własności przemysłowej	827
§ 14. Urząd Patentowy RP	829
§ 15. Rzecznicy patentowi	833
§ 16. Wynalazek	836
I. Pojęcie i podstawowe postacie wynalazku	836
II. Patent	838
1. Podmioty uprawnione, treść i charakter nabywanych praw	838
2. Dozwolony użytek, licencja przymusowa oraz nadużycie prawa z patentu	840
3. Unieważnienie i wygaśnięcie patentu (wzmianka)	841
4. Skutki naruszenia patentu	842
III. Licencja i umowa know-how (wzmianka)	843
IV. Wynalazki biotechnologiczne	844
V. Wynalazek tajny	845
VI. Dodatkowe prawo ochronne na produkty lecznicze oraz produkty ochrony roślin (wzmianka)	846
§ 17. Wzór użytkowy	847
§ 18. Wzór przemysłowy	847
§ 19. Topografia układów scalonych	850
§ 20. Projekt racjonalizatorski	853
§ 21. Znak towarowy	853
I. Pojęcie, podstawowe rodzaje oraz treść praw wyłącznych	853
II. Wyłączenia	854
III. Treść i ochrona praw wyłącznych	856
IV. Wspólny znak towarowy (wzmianka)	859
§ 22. Oznaczenia geograficzne	859
§ 23. Zwalczanie nieuczciwej konkurencji	862
I. Czyny nieuczciwej konkurencji – uregulowanie oraz ujęcie ogólne w ZNKU	862
II. Szczególne postaci czynów nieuczciwej konkurencji w uregulowaniu ZNKU	863
III. Odpowiedzialność za czyny nieuczciwej konkurencji	867
§ 24. Ochrona konsumentów przed praktykami monopolistycznymi (wzmianka)	869
Indeks rzeczowy	871